

Безоплатна правова допомога – корупційна модель та контроль над адвокатурою?

Останнім часом питання безоплатної правової допомоги в правничих колах обговорюється все більше і більше. З одного боку держава намагається встановити контроль над системою захисту, якого адвокатура позбулася з набуттям незалежності, а з іншого, система безоплатної допомоги може використовуватися державою з метою провадження корупційних схем.

Звісно, на сьогоднішній день є багато прихильників існуючої моделі безоплатної правової допомоги, але необхідно звернути увагу на те, що він потребує змін, оскільки в майбутньому ми будемо спостерігати тотальний контроль інституту адвокатури з використанням бюджетних коштів.

Інститут безоплатної правової допомоги є недосконалим та потребує законодавчих змін найближчим часом, оскільки сьогодні держава поділяє адвокатів на два класи – ті які мають право надавати безоплатну правову допомогу і ті, які цим критеріям не відповідають. Такий «кастовий» розподіл є неприпустимим у демократичному суспільстві.

Існуюча процедура набуття права на адвокатську діяльність є чітко визначеною відповідно до положень Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», натомість держава намагається самостійно здійснювати «кастовий» відбір адвокатів до центрів надання безоплатної правової допомоги. Ці центри в подальшому будуть контролювати та здійснювати певний тиск через матеріальну залежність. Саме фінансування за рахунок бюджетних коштів центрів безоплатної правової допомоги є ключовим питанням, оскільки в нашій державі це є передумова корупції та відмивання бюджетних коштів.

Відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» джерелом фінансування цієї допомоги є держава.

Чи дійсно держава турбується про те щоб права її громадян в разі їх порушення були захищені шляхом надання професійної допомоги, чи це є лише вершиною айсбергу корупційної схеми відмивання бюджетних грошей?

Згідно відповіді Міністерства Юстиції України за вихідним номером 755-0-2-15/25 від 16.07.2015 року народному депутату України Сидоровичу Р.М. Міністерство зазначило, що фактичні видатки на оплату та відшкодування витрат адвокатів з надання безоплатної правової допомоги у 2014 році становили 54 006,00 гривень, а у 2015 році і виділено 122 390,00 грн.

Не така велика сума виділена колегам адвокатам, які входять до категорії тих, хто може надавати таку допомогу. Взагалі, вона є прямим свідченням того, на скільки держава оцінює роботу адвокатів і турбується про захист прав своїх громадян.

Діаметральна протилежна турбота спостерігається з боку держави до координаційних центрів безоплатної правової допомоги.

Так, за офіційною інформацією, яка міститься на сайті координаційного центру з надання безоплатної правової допомоги (<http://legalaid.gov.ua/ua/>) в категорії державних закупівель можна ознайомитися з обсягом бюджетних коштів виділяється на утримання цього центру.

Особливу увагу необхідно звернуть на плани державної закупівлі координаційного центру на 2015 рік (<http://legalaid.gov.ua/images/tenders/20150715%20plan%20DZ.compressed.pdf>),

де наприклад, закладені наступні витрати:

Обчислювальні машини та приладдя до них – 6 400 000,00 грн.;

Ремонт приміщення Координаційного центру з надання безоплатної вторинної допомоги, що знаходиться за адресою м. Київ, вул. Артема 73, - 25 057 638,00 грн.

Створення аналітичної системи – 17 000 000,00 грн.;

Послуги архітектурні – 99 500,00 грн.;

Перелік є досить великим, не менш великі і витрати, які аж ніяк не можна зрозуміти, коли країна потерпає від економічної кризи та знаходиться у стані війни.

Відповідно до ст. 59 Конституції України гарантоване кожному право на правову допомогу, але ця допомога не повинна ставати способом збагачення державних органів за рахунок платників податків. Саме за рахунок платників податків здійснюється відшкодування не лише витрат пов'язаних з наданням безоплатної правової допомоги, а і відшкодування витрат на утримання відповідних координаційних центрів. Навіщо витрачати бюджетні кошти в такому обсязі на утримання бюрократичної системи, коли відповідно до ч. 1 ст. 45 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначено, що Національна асоціація адвокатів України є недержавною некомерційною професійною організацією, яка об'єднує всіх адвокатів України та утворюється з метою забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування.

Звісно виникає питання, чи необхідно державі створювати ще якісь органи з метою реалізації адвокатського самоврядування, коли такі вже існують?

Недосконалість системи безоплатної правової допомоги доводить і те, що під час затримання голови державної служби зайнятості Ярослава Кошуби, саме координаційним центром з безоплатної правової допомоги був направлений адвокат для участі у кримінально - процесуальних діях. Виникає питання, чому оплата таких послуг покладається на плечі платників податків? Чиновник такого рівня не може оплатити послуги адвоката?

Звісно, система безоплатної правової допомоги існує в багатьох розвинених державах, але в цих державах не забезпечують безоплатною правовою допомогою державних чиновників такого рівня та тих, які підозрюються в отриманні неправомірної вигоди у понад півмільйона гривень.

Безоплатна правова допомога повинна надаватися певній категорії громадян, які є соціально незахищеними та дійсно потребують її.

На мою думку, НААУ може самостійно забезпечити реалізацію державної програми надання правової допомоги соціально-незахищеній частині населення без створення додаткових підзвітних та підконтрольних структур. Адже контроль може згодом стати тотальним.